

**Analyse
SKOD på stationer, ved busstop og på strande**

Maj 2010

Indholdsfortegnelse

Indledning	3
Resumé af analyseresultaterne	4
DEL 1: RYGERES ADFÆRD PÅ STATIONER, BUSSTOP OG STRANDE	5
1.1. Mængden af skod opleves som et stigende problem	6
1.2. 60% kan finde på at smide deres cigaretskod på stationer og ved busstop	7
1.3. Mænd med kort uddannelse har den dårligste skod-adfærd	8
1.4. Når der er askebægre bliver de brugt...	9
1.5. ...men fraværet af askebægre er også den mest brugte undskyldning	10
1.6. Stranden er en særlig udfordring	11
DEL 2: HOLDNINGER TIL CIGARETSKOD	12
2.1. Rygere og ikke-rygere er enige: Cigaretskod er affald	12
2.2. Rygerne synes også, det er forkert at smide skod i det offentlige rum	12
2.3. 3 ud af 4 danskere oplever, at smidte cigaretskod har en negativ påvirkning	14
2.4. 30% af rygerne er immune overfor eget svineri	15
DEL 3: VEJE TIL ÆNDRING AF RYGERES ADFÆRD	16
3.1. Viden påvirker hovedparten af rygerne	16
3.2. Danskerne forventer skraldespande, før de selv tager ansvar	17
3.3. Lommeaskebægeret kan være en vigtig del af løsningen	17
3.4. Vigtigt input, når der skal gennemføres kampagner	18
BILAG	20
Metode og gennemførelse	20
Spørgeskema	21

Indledning

Hold Danmark Rent er en netværksorganisation, som arbejder for at ændre danskernes holdninger og adfærd, så vi i fællesskab kan mindske mængden af henkastet affald.

Bag ved etableringen af Hold Danmark Rent står blandt andet: Landbrug & Fødevarer, Dansk Retursystem, Bryggeriforeningen, Uno-X Energi A/S, FDB, Toms, McDonald's Danmark, Friluftsrådet og Miljøministeriet.

Alle kan støtte Hold Danmark Rent. Virksomheder, organisationer og kommuner kan blive støttemedlemmer, og privatpersoner kan bliver støttevenner. På den måde markerer man en forpligtelse til at engagere sig i arbejdet for at gøre vores fælles omgivelser renere.

Et af de områder Hold Danmark Rent fokuserer på er cigaretskod. Traditionelt har mange rygere smidt deres skod udenfor. Men cigaretfiltre ligger op til 5 år, før de går i opløsning, og stramninger af rygeloven har for alvor fået rygerne ud på gaden. Konsekvensen er flere cigaretskod i byerne, langs vejene og i naturen – og et tilsvarende større behov for løsningsforslag.

Hold Danmark Rent har taget initiativ til undersøgelsen af “SKOD på stationer, ved busstop og på strande”. Analysen kortlægger 3744 danskeres opfattelse af mængden af skod på de omtalte steder, og hvad det betyder for vores oplevelse af stederne. Herefter går analysen i dybden med holdninger og adfærd hos de 1040 rygere, der har deltaget i analysen. Og endelig tester vi danskernes viden om cigaretskod og lommeskebægeret som en mulig løsning for rygerne.

Dataindsamlingen og den tekniske del af undersøgelsen er gennemført af WEBPOL i foråret 2010. Analysen af datamaterialet og sammenskrivningen af resultaterne til denne rapport er foretaget af asbjørnjensen.

Læs mere om cigaretskodprojekter og om Hold Danmark Rent på holddanmarkrent.dk. Følg os på facebook.com/holddanmarkrent.

Resumé af analyseresultaterne

Analysen viser, at en stor del af rygerne smider deres skod på især togstationer og ved busstoppesteder, hvor det generer det overvejende flertal af danskerne – og faktisk også mange af rygerne selv. Selvom stranden er mere hellig, så er der også stigende problemer med skod her. Mere konkret viser analysen, at:

60% af danske dagligrygere kan finde på at smide cigaretskod på togstationer og ved busstoppesteder. Og mere end hver 4. dagligryger gør det konsekvent. Stranden er mere hellig. Men alligevel smider mere end hver 8. dagligryger også konsekvent sine skod her.

3 ud af 4 danskere oplever da også, at smidte cigaretskod har en negativ påvirkning på et sted. Og 35,4% af danskerne oplever, at der er kommet ”flere” eller ”mange flere” skod på togstationer og ved busstoppesteder i de seneste år. På stranden gælder det for 27,5% af danskerne.

Askebægre virker tilsyneladende - især på togstationerne og ved busstoppesteder. Over 85% af alle rygere svarer, at de bruger udendørs askebægre, når de er der, på togstationen, ved busstoppestedet eller på stranden....

... men der skal være nok af dem og de skal tømmes jævnligt. Overfyldte askebægre eller manglen på samme er nemlig også rygernes foretrukne undskyldning, når de skodder på jorden. 78,9% af rygerne svarer: ”Der er sjældent et askebæger i nærheden”, når vi spørger dem, hvorfor de smider cigaretskod.

Lommeaskebægre kan være en vigtig del af løsningen og fungere som et værktøj, der kan fjerne undskyldningerne for rygerne på steder, hvor der ikke er udendørs askebægre. I hvert fald svarer 60% af rygerne, at de vil bruge lommeaskebeget, hvis de får det. Analysen viser også, at distributionen er vigtig, og at lommeaskebægrene skal være meget billige eller gratis, hvis rygerne skal tage dem til sig.

Måske mangler rygerne faktisk viden om, hvor mange skod danske rygere smider i det offentlige rum hvert år – og hvor længe de ligger i naturen. Det anslås at 9 millioner cigaretskod bliver smidt i det offentlige rum af danske rygere. Hver dag. Og det tager op til fem år for en cigaret med filter at blive nedbrudt i naturen. Ovenstående fakta får 60% af rygerne i analysen til at genoverveje deres adfærd.

Hver 10. ryger tilhører den ”hårde kerne”, som nægter at bruge udendørs askebægre. Og hver 20. ryger mener endda slet ikke, at smidte cigaretskod er affald. Denne gruppe vil være meget svær at nå og viser, at der er meget at gøre, før alle skod ender i askebeget.

DEL 1: RYGERES ADFÆRD PÅ STATIONER, BUSSTOP OG STRANDE

Knap hver femte dansker ryger hver dag. Læg hertil hver tiende som ryger en gang imellem. I alt ryger cirka 3 ud af 10 danskere ifølge denne analyse. I procenter er 17,9% af danskerne hverdagsrygere, mens 9,9% ryger en gang imellem. Sidstnævnte kalder vi i denne undersøgelse for selskabsrygerne. Se tabel 1 nedenfor.

Tabel 1 Sp: Ryger du cigaretter?			
		Antal	Pct.
Ryger du cigaretter?	Ja, hver dag	671	17,9%
	Ja, en gang i mellem	369	9,9%
	Nej, aldrig	2704	72,2%
	Total	3744	100,0%

Base: Personer på 15 år eller derover

Stort set lige mange kvinder og mænd ryger. Geografisk er der heller ikke den store forskel. Blandt de unge er der lidt færre, der ryger hver dag. Til gengæld er andelen af selskabsrygere lidt større.

Den store forskel i rygerens sammensætning viser sig, når vi ser på uddannelseslængde. Som det kan ses af tabel 2 nedenfor, ryger knap 22% af dem med grundskole og/eller ungdomsuddannelse som højeste uddannelse. Den tilsvarende andel blandt de med mellemlang eller lang videregående uddannelse er 11,5% .

Tabel 2 Sp: Ryger du cigaretter?					
		Uddannelse			
		Grundskole /Stud/HF/HH	Erhvervsudd. + Kort vidrg. udd.	Høj udd. mellem+lang	Total
		Pct.	Pct.	Pct.	Pct.
Ryger du cigaretter?	Ja, hver dag	21,7%	21,2%	11,5%	17,9%
	Ja, en gang i mellem	10,9%	9,2%	9,7%	9,9%
	Nej, aldrig	67,3%	69,6%	78,8%	72,2%
	Total	100,0%	1316	1339	3744

Base: Personer, der ryger cigaretter.

I følge Kræftens Bekæmpelse er 23% af danskerne hverdagsrygere (Kræftens Bekæmpelse, december 2009). Andelen af rygere i denne undersøgelse er altså lidt lavere end landsgennemsnittet.

I 2003 røg 27% af danskerne hver dag i følge Kræftens Bekæmpelse. Andelen af rygere er faldende, og har været det støt de sidste år. Rygerandelen falder især blandt de højest uddannede.

1.1. Mængden af skod opleves som et stigende problem

Anledningen til undersøgelsen er indtrykket af, at mængden af cigaretskod er stigende i det offentlige rum. Det bekræfter analysen: Mere end hver tredje dansker har en klar oplevelse af, at problemet med cigaretskod er blevet større de senere år.

Helt konkret mener 35,4%, at der er kommet ”flere” eller ”mange flere” cigaretskod på togstationerne de seneste år. Det tilsvarende tal for busstoppestederne er 35,7%. Ca. 17% mener, at mængden af skod er faldet. Mens godt og vel hver tredje dansker mener, at mængderne er uændrede. Se tabel 3 nedenfor.

Det er måske ikke så overraskende set i lyset af, at rygeloven har indskrænket antallet af steder, hvor rygerne må ryge indendørs og sendt dem udenfor i stedet. Generelt må man derfor forvente, at flere af rygerne benytter sig af muligheden, når de kan - og her tilsyneladende også på togstationer og ved busstoppesteder.

Tabel 3 Sp: Hvis du tænker på de seneste år, hvad er så din umiddelbare fornemmelse af udviklingen i omfanget af smidte cigaretskod på følgende steder?		
		Pct.
Togstation	Der er mange flere skod	15,2%
	Der er flere cigaretskod	20,2%
	Der er hverken flere eller færre cigaretskod	33,8%
	Der er færre cigaretskod	15,6%
	Der er mange færre skod	2,5%
	Ved ikke	12,7%
	Total	100,0%
Busstoppested	Der er mange flere skod	14,9%
	Der er flere cigaretskod	20,7%
	Der er hverken flere eller færre cigaretskod	34,4%
	Der er færre cigaretskod	14,4%
	Der er mange færre skod	2,1%
	Ved ikke	13,5%
	Total	100,0%
Strand	Der er mange flere skod	10,7%
	Der er flere cigaretskod	16,8%
	Der er hverken flere eller færre cigaretskod	34,9%
	Der er færre cigaretskod	13,3%
	Der er mange færre skod	2,7%
	Ved ikke	21,6%
	Total	100,0%

Base: Personer på 15 år eller derover

Derimod er det overraskende, at mere end hver fjerde dansker (27,5%) oplever, at problemet er stigende på strandene også. Det tyder måske på, at rygenes adfærd generelt har ændret sig i negativ retning, eller at danskerne generelt er blevet mere opmærksomme på skod i kølvandet på debatten om rygeloven, der har sendt mange af rygerne udenfor at ryge.

Der er en tendens til, at flere kvinder end mænd oplever stigninger i mængden af skod. Men ellers deler danskerne oplevelsen af mere skodsvineri på tværs af alder, geografi og uddannelse.

1.2. 60% kan finde på at smide deres cigaretskod på stationer og ved busstop

Hver fjerde hverdagsryger smider ”ofte” eller ”altid” sine skod fra sig på togstationen (24,6%) eller ved busstoppestedet (26,1%). Lægger man de rygere til, der gør det ”en gang imellem” og ”sjældent”(15,1% og 13,8% samt 20,2% og 19,9%), er det cirka 60% af rygerne, der smider skod fra sig på togstationer og ved busstoppested. Se tabel 4 nedenfor.

Andelen er langt lavere blandt selskabsrygerne. Under hver tiende af dem smider skod ”ofte” eller ”altid” på togstationen (8,8%) og ved busstoppestedet (9,4%). Enten er selskabsrygerne mere velopdragne end hverdagsrygerne. Eller også – og det er det mest sandsynlige – ryger selskabsrygerne i højere grad andre steder. Fx indendørs eller udenfor barer – steder som ikke er omfattet af denne undersøgelse.

Tabel 4					
Sp: Hvor ofte smider du cigaretskod, når du opholder dig følgende steder?					
		Ryger du cigaretter?			
		Ja, hver dag	Ja, en gang i mellem	Nej, aldrig	Total
		Pct.	Pct.	Pct.	Pct.
Togstation	Altid	9,1%	2,1%	,0%	6,6%
	Ofte	15,5%	6,7%	,0%	12,4%
	En gang i mellem	15,1%	10,2%	,0%	13,3%
	Sjældent	20,2%	20,4%	,0%	20,3%
	Aldrig	40,1%	60,6%	,0%	47,4%
	Total	100,0%	100,0%	,0%	100,0%
Busstoppested	Altid	9,0%	2,5%	,0%	6,7%
	Ofte	17,1%	6,9%	,0%	13,5%
	En gang i mellem	13,8%	10,3%	,0%	12,6%
	Sjældent	19,9%	19,3%	,0%	19,7%
	Aldrig	40,1%	61,0%	,0%	47,5%
	Total	100,0%	100,0%	,0%	100,0%
Strand	Altid	5,9%	2,0%	,0%	4,5%
	Ofte	6,2%	3,0%	,0%	5,0%
	En gang i mellem	11,5%	6,4%	,0%	9,7%
	Sjældent	21,7%	19,3%	,0%	20,8%
	Aldrig	54,7%	69,2%	,0%	59,9%
	Total	100,0%	100,0%	,0%	100,0%

Base: Personer, der ryger cigaretter (jf. Sp. 1)

1.3. Mænd med kort uddannelse har den dårligste skod-adfærd

To markante konklusioner springer i øjnene, når vi kigger nærmere på den samlede gruppe af rygere. Dem med de korteste uddannelser smider oftere skod på stationer og busstop end dem med lange/videregående uddannelser. Som det ses af tabel 5, smider op imod hver tredje af dem med kort uddannelse/ungdomsuddannelse "ofte" eller "altid" skod på togstationer (27,6%) og ved busstoppesteder (29,3%). Blandt dem med høj uddannelse er det kun godt og vel hver niende, der smider skod på togstationer (11,8%) og på busstoppesteder (12,7%).

Tabel 5
Sp: Hvor ofte smider du cigaretskod, når du opholder dig på følgende steder?

		Uddannelse			
		Grundskole / Stud/ HF/HH	Erhvervsudd. + Kort vidrg. udd.	Høj udd. mellem+lang	Total
		Pct.	Pct.	Pct.	Pct.
Togstation	Altid	9,1%	6,1%	4,2%	6,6%
	Ofte	18,5%	10,4%	7,6%	12,4%
	En gang imellem	14,4%	14,4%	10,6%	13,3%
	Sjældent	18,1%	18,6%	25,4%	20,3%
	Aldrig	39,9%	50,6%	52,2%	47,4%
	Total	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%
Busstoppested	Altid	10,1%	5,4%	4,3%	6,7%
	Ofte	19,2%	12,0%	8,4%	13,5%
	En gang imellem	10,7%	14,3%	12,4%	12,6%
	Sjældent	19,8%	17,7%	22,6%	19,7%
	Aldrig	40,3%	50,6%	52,3%	47,5%
	Total	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%
Strand	Altid	6,5%	3,7%	3,3%	4,5%
	Ofte	5,5%	6,6%	2,3%	5,0%
	En gang imellem	12,1%	6,1%	11,8%	9,7%
	Sjældent	18,9%	22,8%	20,5%	20,8%
	Aldrig	57,0%	60,8%	62,1%	59,9%
	Total	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

Base: Personer, der ryger cigaretter.

Mændene smider også markant flere skod end kvinderne. Godt 25% af mændene smider "ofte" eller "altid" skod på togstationen (25,3%) og ved busstoppestedet (26,1%), mens det tilsvarende tal for kvinderne er ca. 14% (togstation: 13,3%, busstoppested: 14%)
Se tabel 6 nedenfor.

Konklusionen er altså entydig: Mænd med kort uddannelse smider markant oftere skod fra sig på togstationen eller ved busstoppestedet end alle andre grupper. De vil være vigtige at nå, hvis man vil tilrettelægge kampagner eller udvikle værktøjer, der skal få rygerne til at lade være med at smide skod i det offentlige rum.

Tabel 6
Sp: Hvor ofte smider du cigaretskod, når du opholder dig på følgende steder?

		Køn		
		Mand	Kvinde	Total
		Pct.	Pct.	Pct.
Togstation	Altid	9,5%	3,5%	6,6%
	Ofte	14,8%	9,8%	12,4%
	En gang imellem	15,3%	11,2%	13,3%
	Sjældent	18,7%	22,0%	20,3%
	Aldrig	41,7%	53,5%	47,4%
	Total	100,0%	100,0%	100,0%
Busstoppested	Altid	9,1%	4,2%	6,7%
	Ofte	17,0%	9,8%	13,5%
	En gang imellem	12,3%	12,8%	12,6%
	Sjældent	18,5%	21,0%	19,7%
	Aldrig	43,1%	52,3%	47,5%
	Total	100,0%	100,0%	100,0%
Strand	Altid	6,7%	2,3%	4,5%
	Ofte	7,3%	2,6%	5,0%
	En gang imellem	11,8%	7,5%	9,7%
	Sjældent	22,0%	19,5%	20,8%
	Aldrig	52,1%	68,1%	59,9%
	Total	100,0%	100,0%	100,0%

Base: Personer, der ryger cigaretter.

1.4. Når der er askebægre bliver de brugt...

Vi har spurgt rygerne, om de bruger udendørs askebægre, når de er der. Næsten ni ud af ti rygere svarer, at de "altid" eller "ofte" bruger dem, når de er der. Besvarelsene er stort set ens, uanset om askebægrene findes på togstationen (87,3%), ved busstoppestedet (87,1%) eller på stranden (85%). Se tabel 7 nedenfor.

Det er en interessant konklusion, fordi den hårde kerne på ca. 10% af rygerne, der "aldrig" eller "sjældent" bruger askebægrene, er markant færre end de ca. 40% af rygerne, der angiver af de "en gang imellem", "ofte" eller "altid" smider skod (tabel 4).

Ifølge rygerne, gør askebægre altså en markant forskel på skodadfærden. Askebægre får en langt større andel af rygerne til at skodde hensynsfuldt frem for at skodde på jorden.

Der er en svag tendens til, at mændene og dem med de korte uddannelser bruger askebægret mindre end gennemsnittet. Men overordnet ser tilstedeværelsen af askebægre ud til at virke på rygerne – uanset alder, køn, geografi og uddannelse.

Tabel 7
Sp: Hvis der er udendørs askebægre på følgende steder, hvor ofte benytter du så dem?

		Antal	Pct.
Togstation	Altid	744	71,5%
	Oftede	164	15,8%
	En gang i mellem	34	3,3%
	Sjældent	26	2,5%
	Aldrig	72	6,9%
	Total	1040	100,0%
Busstoppested	Altid	743	71,4%
	Oftede	163	15,7%
	En gang i mellem	32	3,1%
	Sjældent	25	2,4%
	Aldrig	78	7,5%
	Total	1040	100,0%
Strand	Altid	744	71,5%
	Oftede	140	13,5%
	En gang i mellem	38	3,7%
	Sjældent	40	3,9%
	Aldrig	77	7,4%
	Total	1040	100,0%

Base: Personer, der ryger cigaretter.

1.5. ...men fraværet af askebægre er også den mest brugte undskyldning

Fraværet af askebægre er til gengæld også den begrundelse, som rygerne oftest bruger, når de skal forklare, hvorfor de smider cigaretskod. Som det ses af tabel 8, gælder det for 78,9% af rygerne. 25,1% af rygerne mener, at "det er det letteste", og 20,9% af rygerne synes, det er "ulækkert at lægge et skod tilbage i pakken".

Knap 10% af rygerne svarer "andet" som begrundelse for, at de smider skod. 61 rygere har benyttet sig af muligheden for at skrive noget i denne rubrik. En stor del af disse ser ud til at tilhøre gruppen på de ca. 10% af rygerne, der aldrig eller sjældent bruger de udendørs askebægre (tabel 7). Følgende er repræsentative udtalelser fra denne gruppe:

- "Verden går alligevel under uanset om jeg smider skod i det offentlige rum."
- "Når der ligger 50 skod i forvejen betyder et fra eller til ikke noget."
- "Jeg ryger uden filter...de går op i røg og forsvinder."

Tabel 8
Sp: Hvorfor smider du cigaretskod?

		Antal	Pct.
Hvorfor smider du cigaretskod i det offentlige rum?	Det gør alle - det er helt almindeligt	62	9,5%
	Det er det letteste	162	25,1%
	Der er sjældent et askebæger i nærheden	509	78,9%
	Det er ulækkert at lægge et skod tilbage i cigaretapakken	135	20,9%
	Andet (venligst notér)	63	9,8%
	Ved ikke	8	1,2%
	Total	645	100,0%

Base: Personer, der smider cigaretskod.

1.6. Stranden er en særlig udfordring

Stranden er helt tydeligt et mere helligt sted for rygerne end togstationer og busstoppesteder. Under hver tiende ryger smider "ofte" eller "altid" sine skod på stranden, mens det gælder for ca. 25% af rygerne på togstationer og ved busstoppesteder. Kun hver tyvende af selskabsrygerne smider "ofte" eller "altid" skod på stranden. Det kan ses at tabel 4 ovenfor.

Næsten halvdelen af alle respondenterne har uddybet hvorfor og hvordan, det påvirker dem negativt, når de oplever cigaretskod. En del af dem har særlige kommentarer til stranden. Følgende type af besvarelser går ofte igen:

- *"Ved bussen og toget tror jeg egentlig først, jeg ville lægge mærke til cigaretskodder, hvis de ikke var der. Stranden er naturen og af en eller anden grund føler jeg det åbenbart vigtigere ikke at forurene der."*
- *"Skod får det til at virke beskidt. På stranden tænker jeg: hvad er der ellers gemt i sandet?"*
- *"Synes ikke det er rart at få cigaretskod mellem tærne, når jeg er på stranden..."*
- *Uanset hvad er det respektløst at smide cigaretskod (...). På stranden er der ydermere fare for, at fx børn brænder sig på et glødende skod."*
- *"Utrolig ulækkert at lægge sit håndklæde ud på en strand fyldt med filter fra cigaretter"*.

Selvom stranden er mere hellig og et sted, man skal passe på, så er den også en særlig udfordring. Ifølge rygerne er tilstedeværelsen af askebægre med til at ændre rygernes adfærd og fraværet af dem den vigtigste årsag til, at de smider skod. Det er en betydelig æstetisk og praktisk udfordring af fylde strandene effektivt op med skraldespande og askebægre. Her kræves der altså andre løsninger overfor rygerne - især set i lyset af, at mere end hver fjerde dansker (27,5%) oplever, at problemet med cigaretskod er stigende på strandene (tabel 3).

DEL 2: HOLDNINGER TIL CIGARETSKOD

Gennemgående er alle danskere enige om, at cigaretskod er affald, og at smidte skod påvirker vores opfattelse af et sted negativt. Det gælder i overraskende høj grad også rygerne, som altså handler i modstrid med deres egne holdninger, når de smider skod. Det kan diskuteres, om det er en positiv eller en negativ konklusion. Men meget tyder altså på, at vi ”blot” skal hjælpe det store flertal af rygerne det sidste stykke vej, så de dropper de sidste undskyldninger.

2.1. Rygene og ikke-rygere er enige: Cigaretskod er affald

Både hverdagsrygere, selskabsrygere og ikke-rygere er enige om, at cigaretskod er affald. Se tabel 9 nedenfor.

Tabel 9					
Sp: Opfatter du cigaretskod som affald?					
		Ryger du cigaretter?			
		Ja, hver dag	Ja, en gang i mellem	Nej, aldrig	Total
		Pct.	Pct.	Pct.	Pct.
Opfatter du cigaretskod som affald?	Ja	93,4%	95,0%	98,8%	96,4%
	Nej	6,6%	5,0%	1,2%	3,6%
	Total	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

Base: Personer på 15 år eller derover.

I betragtning af omfanget af cigaretskod i det offentlige rum, er det en overraskende konklusion: Rygere, der smider deres skod, er altså fuldstændig klar over, at de smider affald på gaden. Det er med andre ord en bevidst handling, der ikke kan undskyldes fx med en opfattelse af, at cigaretter ”bare går i opløsning og indgår i naturens kredsløb”.

Den undskyldning bliver til gengæld ofte brugt af de 6,6% af hverdagsrygerne, der IKKE mener, at skod er affald. Denne gruppe blandt rygerne udgør en ”hård kerne”, som det vil være særlig vanskeligt at få til at ændre adfærd. Vi skal BÅDE overbevise dem om, at skod er affald OG, at de selv skal tage ansvar for deres cigaretskod.

2.2. Rygerne synes også, det er forkert at smide skod i det offentlige rum

Kun lidt mere end hver 8. ryger (ca. 14%) synes det er helt acceptabelt eller blot acceptabelt at smide skod på stationen og ved busstoppestedet – se tabel 10 nedenfor. Det er langt færre end de godt 40%, der faktisk smider cigaretskod ”en gang imellem” eller oftere, som vi konstaterede i tabel 4. Igen får vi altså bekræftet, at rygerne godt ved, at skod er affald. Og også at mange af rygerne faktisk ikke bifalder deres egen adfærd.

Tabel 10
Sp: Hvor acceptabelt synes du, det er at smide cigaretskod på nedenstående steder?

		Ryger du cigaretter?			
		Ja, hver dag	Ja, en gang i mellem	Nej, aldrig	Total
		Pct.	Pct.	Pct.	Pct.
Togstation	Helt acceptabelt	5,5%	3,5%	3,3%	4,0%
	Acceptabelt	8,9%	3,5%	1,7%	4,4%
	Hverken/ eller	15,8%	10,1%	3,0%	8,4%
	Uacceptabelt	30,4%	30,5%	21,5%	26,0%
	Helt uacceptabelt	38,8%	51,8%	70,4%	56,8%
	Ved ikke	,7%	,6%	,0%	,3%
	Total	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%
Busstoppested	Helt acceptabelt	5,0%	3,8%	3,3%	4,0%
	Acceptabelt	9,0%	3,9%	1,7%	4,5%
	Hverken/ eller	16,2%	10,5%	3,4%	8,8%
	Uacceptabelt	30,5%	29,7%	21,7%	25,9%
	Helt uacceptabelt	38,5%	51,6%	69,9%	56,4%
	Ved ikke	,9%	,6%	,0%	,4%
	Total	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%
Strand	Helt acceptabelt	3,9%	2,6%	3,3%	3,4%
	Acceptabelt	3,2%	,7%	,5%	1,4%
	Hverken/ eller	9,0%	6,7%	1,7%	4,9%
	Uacceptabelt	25,8%	20,0%	10,0%	16,9%
	Helt uacceptabelt	57,2%	69,3%	84,6%	73,0%
	Ved ikke	,9%	,6%	,0%	,4%
	Total	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

Base: Personer på 15 år eller derover.

Tendensen er endnu mere tydelig, når vi spørger selskabsrygerne og ikke-rygerne. Her mener under 10%, at det er ”helt acceptabelt” eller ”acceptabelt” at smide cigaretskod på togstationen og på busstoppestedet.

Det er blevet slået fast, at mændene har dårligere skod-adfærd end kvinderne (tabel 6). Der er da også en svag tendens til, at de lettere kan acceptere skod end kvinderne. Til gengæld er der ingen forskelle på tværs af alder og uddannelse.

Især det sidste er overraskende, fordi rygerne med kort uddannelse oftere smider skod end andre rygere. Det betyder altså, at rygere med kort uddannelse oftere overskrider deres egne normer og vælger at smide skod på stationer, busstoppesteder og på stranden.

Der er ikke noget i respondenternes besvarelser, der kan forklare dette tilsyneladende paradoks.

2.3. 3 ud af 4 danskere oplever, at smidte cigaretskod har en negativ påvirkning

Det store flertal af danskerne er enige om, at cigaretskod påvirker oplevelsen af et sted negativt. Se tabel 11. Over halvdelen af os synes således, at oplevelsen af stationen og busstoppestedet bliver påvirket negativt ”i meget høj grad” eller ”i høj grad” af cigaretskod.

Tabel 11					
Sp: I hvor høj grad bliver din oplevelse af nedenstående steder påvirket i negativ retning pga. smidte cigaretskod?					
		Ryger du cigaretter?			
		Ja, hver dag	Ja, en gang i mellem	Nej, aldrig	Total
		Pct.	Pct.	Pct.	Pct.
Togstation	I meget høj grad	14,6%	21,1%	35,6%	26,2%
	I høj grad	22,9%	26,9%	33,0%	28,6%
	I nogen grad	27,9%	28,3%	22,4%	25,2%
	I mindre grad	18,5%	16,1%	7,2%	12,5%
	Slet ikke	12,8%	6,7%	1,6%	6,1%
	Ved ikke	3,3%	,8%	,3%	1,4%
	Total	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%
Busstoppested	I meget høj grad	14,6%	20,8%	35,2%	25,9%
	I høj grad	22,8%	25,3%	32,6%	28,1%
	I nogen grad	27,9%	29,7%	23,4%	26,0%
	I mindre grad	18,7%	16,7%	7,0%	12,5%
	Slet ikke	12,5%	6,4%	1,6%	6,0%
	Ved ikke	3,6%	1,1%	,3%	1,5%
	Total	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%
Strand	I meget høj grad	37,7%	47,1%	64,6%	52,7%
	I høj grad	29,0%	25,4%	20,7%	24,2%
	I nogen grad	15,7%	16,9%	11,1%	13,6%
	I mindre grad	8,3%	6,6%	2,5%	5,1%
	Slet ikke	6,2%	3,2%	,7%	3,0%
	Ved ikke	3,2%	,8%	,3%	1,3%
	Total	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

Base: Personer på 15 år eller derover.

Det er endnu tydeligere på stranden. Her mener hele 76,9% af os, at det påvirker vores oplevelse af stranden negativt ”i meget høj grad” eller ”i høj grad”.

1671 af respondenterne har benyttet sig af muligheden for at uddybe deres besvarelse af spørgsmålet ovenfor. Det er tydeligt, at især mange af ikke-rygerne er meget forargede over, at rygerne overhovedet kan finde på at smide skod fra sig. Og her er det sådan set ligegyldigt, om det er på togstationen, ved busstoppestedet eller på stranden. Følgende udtalelser er repræsentative:

- ”Ødelægger naturen.”
- ”Virker urent og skummelt.”
- ”Ulækkert.”

- *”Vidner om os menneskers uhyrlige apatiske og ligeglade holdning til ordentlighed.”*
- *”Ved togstationer og busstoppesteder er det træls, at man ikke kan undgå at træde i alle de mange skod, der er smidt der. Det er jo rigtig mange.”*
- *”På stranden skulle det forbydes at ryge, eller der skulle laves nogle rygeområder, så folk med børn ikke skal være bange for, at man træder på et skod, som ikke er slukket...”*
- *”Tænker på om menneskene tror, deres ”mor” rydder op efter dem. Det koster mange kommuner store summer at rydde op efter ”svinene”...”*

2.4. 30% af rygerne er immune overfor eget svineri

Rygerne er mere immune overfor svineriet end ikke-rygerne. Det kan man også se ud af tabel 11 ovenfor. Det er måske ikke så overraskende. Men det er en kedelig konklusion, at næsten hver tredje ryger svarer, at de ”slet ikke” eller kun ”i mindre grad” bliver påvirket negativt af cigaretskod på stationer og ved busstoppesteder (31,3% af de, der ryger hver dag svarer, at de ”slet ikke” eller kun ”i mindre grad” synes at deres oplevelse af togstationen bliver påvirket negativt af smidte cigaretskod. Det tilsvarende tal for busstoppestedet er 31,2%).

En mulig forklaring er, at rygerne er mere vant til at ”stå i skod”, når de ryger, og flere af dem derfor bliver blinde overfor de smidte skod. En anden forklaring kan være, at det er naturligt, at rygerne retfærdiggør overfor sig selv, at de skod, de smider, ikke har nogen særlig negativ effekt på et sted.

Under alle omstændigheder er konklusionen klar: Cigaretskod påvirker oplevelsen af et område negativt for det store flertal af danskerne – på stationen, ved busstoppestedet og i højest grad på stranden. Selvom en del rygere ikke lader sig påvirke på stationen og ved busstoppestedet, er de fleste rygere enige med ikke-rygerne om, at det har en negativ effekt.

Igen er der en svag tendens til, at mændene generelt lader sig påvirke mindre end kvinderne. Mens der heller ikke her er nogen forskel på tværs af geografi, alder eller uddannelsesniveau.

Del 3: VEJE TIL ÆNDRING AF RYGERES ADFÆRD

I undersøgelsen har vi afdækket en del af respondenternes viden om cigaretskod og vi har spurgt ind til rygernes holdninger til et bestemt værktøj: Lommeaskebægeret. Svarene tyder på, at både faktisk viden og lommeaskebægre, kan være en del af løsningen.

3.1. Viden påvirker hovedparten af rygerne

Over 80% af danskerne gætter rigtigt, når vi spørger dem hvor længe et cigaretskod med filter er om blive nedbrudt i naturen. Se tabel 12. Det rigtige svar er ”1-5” år.

		Pct.
Hvor lang tid, tror du, nedbrydningstiden for cigaretskod med filter er?	1-5 uger	1,1%
	1-5 måneder	9,5%
	1-5 år	80,9%
	Ved ikke	8,5%
	Total	100,0%

Base: ALLE

Til gengæld er det kun knap hver tredje, der kan forestille sig, at danske rygere smider ca. 9. millioner skod hver dag i det offentlige rum. Se tabel 13. Det bliver til over 3 milliarder cigaretskod om året.

		Pct.
Ca. hvor mange cigaretskod, tror du, danske rygere smider i Danmark hver dag?	Ca. 90.000 skod	15,3%
	Ca. 900.000 skod	46,5%
	Ca. 9 millioner skod	31,5%
	Ved ikke	6,7%
	Total	100,0%

Base: ALLE

Både rygere og ikke-rygere svarer ens.

60% af rygerne svarer til gengæld, at den faktuelle viden om nedbrydningstid og antal af skod får dem til at overveje at ændre adfærd. Det kan ses af tabel 14. Det

er vigtig viden for de, der vil forsøge at ændre rygerens skod-adfærd.

		Køn		
		Mand	Kvinde	Total
		Pct.	Pct.	Pct.
Får disse oplysninger dig til at overveje at ændre din adfærd omkring at smide cigaretskod?	Ja	55,4%	63,6%	58,9%
	Nej	40,0%	28,4%	35,0%
	Ved ikke	4,7%	7,9%	6,1%
	Total	100,0%	100,0%	100,0%

Base: Personer, der smider cigaretskod.

Der er en klar tendens til, at kvinderne i højere grad er påvirkede af faktisk viden end mændene. 63,6% af kvinderne svarer ”ja” til spørgsmålet, mens det gælder for 55,4% af mændene.

Til gengæld er der ingen signifikante forskelle i besvarelserne på tværs af alder, geografi og uddannelse.

3.2. Danskerne forventer skraldespande, før de selv tager ansvar

Undersøgelsen peger på, at moderne danskere har en forventning om mange og velpassede skraldespande og askebægre. Det er "samfundets ansvar", og mange af os bliver hurtigt til *bebrejdere*, der skyder skylden på samfundet, hvis vi ikke kan slippe nemt af med vores affald. Som tabel 8 viser, angiver knap 80% af rygerne fraværet af askebægre/skraldespande som den vigtigste årsag til, at de smider deres skod.

I de åbne besvarelser uddyber flere af dem svaret. Ud over fraværet af askebægre/skraldespande, er der kritiske røster til serviceringen af askebægrene:

- *"De askebægre, som faktisk findes i det offentlige rum, er stort set altid overfyldte."*
- *"Gør det kun, når der ikke er andre muligheder."*
- *"... gør det kun når jeg ved, at nogen (kommunen) rydder op..."*
- *"Jeg smider skod. Men KUN hvis der ikke er en skraldespand."*

3.3. Lommeaskebægeret kan være en vigtig del af løsningen

Et lommeaskebæger er en lugt- og varmeisoleret beholder i blødt materiale i formatet 7x7x1 cm, som kan tømmes og genbruges mange gange.

3,8% af rygerne bruger det allerede, og knap 60% procent af den samlede gruppe af rygerne svarer ja til, at de tror, de vil bruge lommeaskebægeret, hvis de får det. Se tabel 15.

		Køn		
		Mand	Kvinde	Total
		Pct.	Pct.	Pct.
Tror du, at du ville bruge et sådant lommeaskebæger?	Ja	25,7%	40,1%	32,7%
	Ja, men kun hvis det var gratis	14,3%	10,6%	12,5%
	Ja, men kun hvis det kostede maksimalt 10 kr.	12,1%	15,7%	13,8%
	Nej, det tror jeg ikke, at jeg ville bruge	42,1%	24,0%	33,3%
	Jeg bruger allerede et lommeaskebæger	2,0%	5,7%	3,8%
	Ved ikke	3,9%	3,9%	3,9%
	Total	100,0%	100,0%	100,0%

Base: Personer, der ryger cigaretter.

Den samlede andel af mandlige og kvindelige rygere, der vil bruge lommeaskebægeret er forskellig. Blandt de kvindelige rygere vil i alt 66,1% bruge lommeaskebægeret (De tre "ja"-svar lagt sammen), mens det tilsvarende tal for mændene er 52,1%.

Lommeaskebægeret er altså et værktøj, som en stor del af rygerne vil tage positivt imod. Især kvinderne. 40,1% af de kvindelige rygere svarer uforbeholdent "ja" til lommeaskebægeret, mens godt 25% forudsætter, at det er gratis eller koster maksimalt 10 kroner. Blandt de mandlige rygere er en forholdsvis større andel af "de positive" prisfølsomme. Her er det over halvdelen af de, der svarer "ja", der stiller betingelser til prisen.

Analysen viser altså, at prisen vil spille en afgørende rolle, hvis en meget stor del af rygerne skal tage lommeaskebægeret til sig. Svarene indikerer, at 10 kroner er en maksimumpris, mens den ideelle situation naturligvis er, hvis lommeaskebægrene kan uddeles gratis.

Hver tredje ryger (33,3%) vil ikke bruge lommeaskebægeret, heraf en stor del af mændene. 27 af de respondenter, der har svaret ”nej” til lommeaskebægeret, har uddybet og begrundet deres svar. Svarene falder i to grupper. Den ene gruppe, der oplever det som upraktisk, fordi det fylder og er besværligt. Den anden gruppe, som finder selve ideen om selv at blive til et askebæger ulækkert. Følgende svar er repræsentative:

- *”Upraktisk at have en forholdsvis stor dims liggende i lommen sammen med alle de andre forholdsvis store dimser, pung, telefon, nøgler, cigaretter etc. Det ville kræve en omlægning, så jeg skulle gå med taske!”*
- *”Kunne ikke tænke mig at rende rundt med et askebæger i lommen.”*
- *”Lugtgener – upraktisk...”*
- *”...og fordi jeg ikke ønsker at være en levende skraldespand, heller ikke selvom beholderen er lukket og lugtfri.”*

Der er altså også barrierer for udbredelsen af lommeaskebægeret. Helt generelt virker det rimeligt at konkludere, at der stilles forholdsvis store krav til lommeaskebægerets design, størrelse og udformning, hvis det skal blive en succes. Og samtidig skal det være billigt eller gratis.

Baseret på mange rygeres forventning om, at der er mange og velpassede skraldespande/askebægre på offentlige steder (se afsnit 3.2), virker det rimeligt at konkludere, at adgangen til lommeaskebægrene er afgørende. Sikring af en smidig og omfattende distributionen er en kritisk faktor. Det skal sikres, at rygerne faktisk kan få lommeaskebægrene, at de er tilgængelige (fx også på strandene) og at hverken pris eller ”hov, jeg smed det gamle ud”, bliver nye undskyldninger for rygerne.

3.4. Vigtigt input, når der skal gennemføres kampagner

Problemet med rygere, der smider skod på togstationer, busstationer og på stranden er omfattende og generelt på tværs af rygergruppen. Selvom det kun er hver femte ryger, der konsekvent smider sine skod på stationer og ved busstoppesteder, giver det god mening at rette indsatsen mod alle rygere. Primært fordi en meget stor del af rygerne angiver, at de kan finde på at smide skod, hvis de oplever det som besværligt eller ulækkert at slippe af med det. Og rygning er ofte en social aktivitet, hvorfor vi bør udnytte, at rygerne kan tale med – og dermed påvirke – hinanden.

Baseret på besvarelsene og resultaterne i de foregående afsnit, bør en kampagneindsats indeholde mindst to elementer:

1. **Tilstedeværelsen af velpassede skraldespande/askebægre** som, ifølge respondenterne, gør en afgørende forskel på rygernes adfærd. Her tæller lommeaskebægeret også med.
2. **Adfærdspåvirkning.** Her tyder undersøgelsen på, at forskellige typer af påvirkning virker på forskellige dele af målgruppen:
 - Rygning har en tydelig bias på uddannelse– der er dobbelt så mange i gruppen med kort uddannelse, som ryger, i forhold til gruppen med lange uddannelser. Denne gruppe efterspørger konkrete løsninger, de er mere operationelle i deres tilgang til løsninger og forventer også i højere grad, at ”løsningerne bliver stillet til rådighed for dem”. Med den rigtige distribution virker lommeaskebægre som et godt værktøj.
 - Viden påvirker især kvinderne. Det kan flytte deres adfærd. Og måske vil de også være ambassadører for mændene, som i mindre grad lader sig påvirke af viden.
 - Hygiejne og convenience spiller især en stor rolle for de unge. Det ses især af, at 31% af de unge bruger begrundelsen ”ulækkert”, når de skal forklare hvorfor de smider skod. Det er markant flere end i de øvrige aldersgrupper. Se tabel 16 nedenfor.

Tabel 16

		Alder			
		15 - 35 år	36 - 55 år	56+ år	Total
		Pct.	Pct.	Pct.	Pct.
Hvorfor smider du cigaretskod i det offentlige rum?	Det gør alle - det er helt almindeligt	13,8%	6,7%	5,8%	9,5%
	Det er det letteste	33,6%	21,6%	13,4%	25,1%
	Der er sjældent et askebæger i nærheden	81,9%	78,4%	73,5%	78,9%
	Det er ulækkert at lægge et skod tilbage i cigaretpakken	30,9%	17,0%	6,3%	20,9%
	Andet (venligst notér)	6,2%	12,5%	12,2%	9,8%
	Ved ikke	1,2%	,6%	2,5%	1,2%
	Total	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

Base: Personer, der smider cigaretskod.

BILAG

Metode og gennemførelse

Undersøgelsen er gennemført i form af online-interview vha. CAWI (Computer Assisted Web Interviewing) i april 2010.

Dataindsamlingen og den tekniske del af undersøgelsen er gennemført af WEBPOL i overensstemmelse med de gældende ESOMAR standarder.

Målgruppen for undersøgelsen er personer i alderen 15 år eller derover, som har adgang til internettet.

Stikprøven/mængden af respondenter, hvortil spørgeskemaet er udsendt, er genereret fra WEBPOLs omfattende respondentbase, ved kvotestyret tilfældig udvælgelse af et repræsentativt udsnit af målgruppen.

Undersøgelsens bruttostrikprøve har bestået af 6371 inviterede personer i målgruppen. Heraf har de 3744 deltaget i undersøgelsen inden for det fastlagte tidsrum. Det giver en besvarelsesprocent på 58,77%. Blandt respondenterne oplyser 671, at de ryger hver dag og 369, at de ryger en gang imellem. Det giver i alt 1040 respondenter, der tilhører gruppen af ”rygere”.

Der er gennemført en vejning af datamaterialet, i overensstemmelse med fordelingen af WEB-DK på hhv. køn, alder og geografi.

Spørgeskema

Målgruppe: 15år+, hele landet.

Mål for antal interview: Mindst 1000 respondenter i gruppen af ”Rygere”.

Sp.1 Ryger du cigaretter?

1. Ja, hver dag
2. Ja, en gang i mellem
3. Nej, aldrig

→ (gå til Sp.7)

Sp.2 Hvor ofte smider du cigaretskod når du opholder dig på følgende steder?

	Altid	Ofte	En gang i mellem	Sjældent	Aldrig
Togstation					
Busstoppested					
Stranden					

Sp.3 Hvis der er udendørs askebægre på følgende steder, hvor ofte benytter du dem?

	Altid	Ofte	En gang i mellem	Sjældent	Aldrig
Togstation					
Busstoppested					
Stranden					

Ingen tilbageknop ved Sp.4

Vises kun, hvis Sp.2 > ”Aldrig”

Sp.4 Hvorfor smider du cigaretskod i det offentlige rum?

(Vælg de udsagn, der passer bedst på dig. Gerne flere svar)

(MP) *Udsagn randomiseres*

1. Det gør alle – det er helt almindeligt
2. Det er det letteste
3. Der er sjældent et askebæger i nærheden
4. Det er ulækkert at lægge et skod tilbage i cigaretpakken
5. Andet (venligst notér)

Sp.5 Forestil dig, at du kunne få et lommeskebæger til dine cigaretskod. Et lommeskebæger er en lugt og varmeisoleret holder i blødt materiale i formatet 7x7x1 cm, som kan tømme og genbruges mange gange.

Tror du, at du ville bruge et sådant lommeskebæger?

1. Ja
2. Ja, men kun hvis det var gratis
3. Ja, men kun hvis det kostede maksimalt 10 kr.
4. Nej, det tror jeg ikke, at jeg ville bruge
5. Jeg bruger allerede et lommeskebæger

Vises kun, hvis Sp.5 = ”Nej”

Sp.6 Beskriv med dine egne ord, hvorfor du ikke tror, at du vil bruge et lommeaskebæger til dine cigaretskod
(Åben)

Stilles til alle

Sp.7 Hvor acceptabelt synes du, det er at smide cigaretskod på nedenstående steder?

	Helt acceptabelt	Acceptabelt	Hverken/ eller	Uacceptabelt	Helt uacceptabelt	Ved ikke
Togstation						
Busstoppested						
Stranden						

Ingen tilbageknop ved Sp.8

Sp.8 Opfatter du cigaretskod som affald?

1. Ja
2. Nej

Sp.9 I hvor høj grad bliver din oplevelse af nedenstående steder påvirket i negativ retning pga. smidte cigaretskod?

	I meget høj grad	I høj grad	I nogen grad	I mindre grad	Slet ikke	Ved ikke
Togstationer						
Busstoppesteder						
Strande						

Vises kun, hvis Sp.9 > i mindre grad

Sp.9b Uddyb venligst, hvorfor og hvordan det påvirker dig negativt, hvis du oplever cigaretskod på et eller flere af stederne:
(Åben)

Sp.10 Hvis du tænker på de seneste år, hvad er så din umiddelbare fornemmelse af udviklingen i omfanget af smidte cigaretskod på nedenstående steder?

	Der er mange flere cigaretskod	Der er flere cigaretskod	Der er hverken flere eller færre cigaretskod	Der er færre cigaretskod	Der er mange færre cigaretskod	Ved ikke
Togstationer						
Busstoppesteder						
Strande						

Sp.11 Hvor lang tid, tror du, nedbrydningstiden for cigaretskod med filter er?

1. 1-5 uger
2. 1-5 måneder
3. 1-5 år
4. Ved ikke

Ingen tilbageknop

Vis svar:

Det rigtige svar er:

”Det tager mellem 1 og 5 år for et cigaretfilter at blive nedbrudt i naturen”

Sp.12 Ca. hvor mange cigaretskod, tror du, danske rygere smider i Danmark hver dag?

1. Ca. 90.000 skod
2. Ca. 900.000 skod
3. Ca. 9 millioner skod
4. Ved ikke

Ingen tilbageknop

Vis svar:

Det rigtige svar er:

”Danske rygere smider anslået 9 millioner cigaretskod hver dag. Det er over 3 milliarder cigaretskod om året.

Lagde man dem efter hinanden, så kunne de nå tre gange rundt om jorden.

Ingen tilbageknop

Vises kun, hvis Sp.2 > 5

Sp.13 Får disse oplysninger dig til at overveje at ændre din adfærd omkring at smide cigaretskod?

- Ja
- Nej

Vises kun, hvis Sp.13 = ”Ja”

Sp.14 Beskriv med dine egne ord, hvordan du kunne forestille dig at ændre adfærd?

(Åben)